

RIIPPUVUUTTA YDINASEISTA TULEE VÄHENTÄÄ

Suomi on liittynyt ydinaseallianssiksi itsensä määrittelevään sotilasliitto Natoon. Näin tehdessään Suomi on hyväksynyt sen, että liitto nojaa ydinpelotteeseen. Sen ylläpitäminen on välttämätöntä, kunnes ydinaseriisunta saadaan toteutettua. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ydinpelotteen epävarmaa ja vaarallista olotilaa tulee pitää tyydyttävänä ja muuttamattomana. Kansalaisjärjestöjen asettama riippumaton asiantuntijaryhmä esittää tässä kannanotossa, minkälaista turvallisuutta lisäävää ydinasepolitiikkaa Suomi voisi Natossa harjoittaa.

Ydinasepelote perustuu siihen, ettei vastustaja uskalla käyttää ydinaseita, koska siitä seuraava vastapuolen ydinhyökkäys tuhoaisi myös hyökkääjän. Pelotevaikutuksen perusongelma on, että se perustuu ajatukseen ydinasevaltioiden johtajien rationaalisuudesta, ja että nämä jakavat saman tilannekuvan ja arvot. Johtavat voivat kuitenkin olla harhaanjohtettuja, ylioptimistisiä tai yrittää bluffia, joka ei toimikaan. Ydinasepelote ei myöskään ota huomioon tahattomasti syntyvän ydinsodan mahdollisuutta. Vaikka toistaiseksi näistä läheltä piti -tilanteista (teknisiä virheitä, väärintulkintoja) ei ole seurannut ydinaseiden käyttöä, ei mikään takaa, että kaikki tekniset ja inhimilliset turvajärjestelmät toimivat loputtomiin. Tekoälyn käyttö turvajärjestelyissä voi tuoda oman haasteensa näihin järjestelmiin.

Ydinsota vaarantaisi koko inhimillisen sivilisaation. Alueellinenkin ydinsota romahduttaisi maailman ruokatuotannon ja johtaisi valtavaan nälänhätään ja laajamittaisiin väkivaltaisiin levottomuuksiin.

Suomi on liittynyt Natoon ilman ennakkoehtoja samoin oikeuksin ja velvollisuuksiin kuin muutkin jäsenvaltiot. Olemme sitoutuneet antamaan tarvittaessa apua muille jäsenvaltiolle, jotka puolestaan ovat sitoutuneet meidän auttamiseemme, jos puolustuksemme sitä tarvitsee. Tinkimätön osallistumisemme yhteisen puolustusvelvollisuuden täyttämiseen ei rajoita, saati estä sitä, että toimimme edelleen sodan uhkien vähentämiseksi ja rauhantilan turvaamiseksi. Suomen tulee edelleen toimia mm. kaikkien Pohjoismaiden pitkään ja johdonmukaisesti kannattaman ydinaseriisunnan edistämiseksi.

Suomen kokonaisvaltaisen ydinasepolitiikan tarkoituksena on edistää maamme ulko- ja turvallisuuspoliittisia etuja. Meidän tulee toimia ydinaseiden merkityksen vähentämiseksi kansainvälisessä politiikassa ja painottaa tavanomaisen puolustuksen merkitystä niin Naton yhteisen puolustuksen kuin maanpuolustuksemme kulmakivenä.

Aktiivinen osallistuminen Naton ydinasepolitiikan muotoiluun liittokunnan ydinsuunnitteluryhmässä (Nuclear Planning Group, NPG) on yksi keino tuoda esiin Suomen tavoitteita. Asevalvontasopimusten ja aseriisunnan edistyminen sekä ydinaseiden ensikäytön kieltä vahvistaisi maamme asemaa, yhteistyönvaraista turvallisuutta ja Naton poliittista uskottavuutta.

Suomi voi ydinaseettomana maana oman asiantuntemuksensa ja ymmärryksensä kehittämiseksi osallistua liittokunnan työpöytä- ja karttasimulaatioihin ydinasepolitiikasta ja -strategioista. Näitä pohdintoja Suomi voi rikastuttaa painottamalla riitojen rauhanomaista ratkaisua, yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta sekä tavanomaisen puolustuksen merkitystä.

Varsinaisten hyökkäyksellisten ydinsotaharjoitusten osalta Suomi voi monen muun Naton-maan tavoin hyvin pidättäytyä osallistumasta näihin. Tämä ei mitenkään vähennä Naton ydinpelotteen uskottavuutta.

Erilaisten harjoitusten osalta on tärkeää, että ydinaseiden käyttöön ja tällaisen suunnitteluun liittyvät valmistautumistoimenpiteet pidetään erillään perinteisistä puolustussuunnitelmista ja konventionaalisista sotaharjoituksista.

Suomen rooli Natossa on nähtävä osana laajempaa, globaalia monenvälistä YK-järjestelmää, jonka sääntömääräiset puitteet luo YK:n peruskirja ja sen keskeiset periaatteet, kuten yksipuolisen asevoiman käytön kieltä sekä periaate riitojen rauhanomaisen ratkaisemisen ensisijaisuudesta. YK:n peruskirjan periaatteet sitovat Naton jäsenvaltioita täysimääräisesti, eli kaiken mahdollisen asevoiman käytön on tapahduttava YK:n peruskirjan mukaisesti.

Suomi on pitänyt toimintansa lähtökohtana mm. sopimusperusteisen järjestelmän lujittamista ja riitojen rauhanomaista ratkaisua. Nato-jäsenyys tuo Suomelle uuden mahdollisuuden vaikuttaa alueellisella tasolla edistäen globaaleja arvoja kuten asevalvontaa ja riitojen rauhanomaista ratkaisemista.

Suomi on sitoutunut asevalvonnan keskeisiin sopimuksiin, kuten ydinsulkusopimukseen (NPT) ja täydelliseen ydinkoekielto-sopimukseen (CTBT). Nämä sopimusjärjestelyt ovat vaikeuksissa, koska ydinaseille annetaan keskeinen merkitys valtioiden turvallisuuden takaajana. Sitoutuminen pelotevaikutukseen lujittaa ydinaseiden asemaa aseriisunnan kustannuksella. Tämä yhteys tulee tiedostaa Suomen ydinasepolitiikkaa muodostettaessa. Suomen tulee asevalvonnan sopimusten osapuolena ottaa aktiivinen rooli sopimusjärjestelmän turvaamisesta jatkossakin. Sopimusjärjestelyjen murenemisesta seuraa merkittäviä riskejä ydinaseiden leviämisestä sekä ydinasekokeiden aloittamisesta uudelleen.

Suomen tulee toimia Natossa siten,

- ettei Suomi jatkossakaan salli ydinaseita Suomessa, vaan perustaa sotilaallisen turvallisuutensa tavanomaisen puolustuskykyyn. Ydinenergialakia uudistettaessa on varmistettava, että ydinräjähteiden sijoittaminen Suomeen pysyy edelleen kiellettyinä. Tämän tulee koskea sekä kauttakulkua että pysyvää sijoittamista, ja olla voimassa niin rauhan kuin sodankin oloissa.
- että Nato sitoutuu olemaan missään olosuhteissa käyttämättä ydinaseita ensimmäisenä tai ydinaseetonta maata vastaan (ns. ensikäytön kieltä) ja pyrkii saamaan myös muut ydinasevallat hyväksymään tämän. Naton tulee sitoutua G20 maiden hyväksymään periaatteeseen, jonka mukaan ydinaseiden käyttö tai niillä uhkaaminen eivät ole sallittuja (inadmissible).

- että Naton puitteissa tuetaan Ydinsulkusopimuksen (NPT) aseriisuntavelvoitteen (artikla VI) toimeenpanoa ja suhtaudutaan avoimesti ydinasekieltosopimukseen (TPNW) ja sen tavoitteisiin.
- että kansainvälistä sopimusjärjestelmää ja erityisesti aserajoitussopimuksia ja valvontajärjestelmien käyttöönottoa edistetään kaikilla foorumeilla ja kaikissa ydinaseisiin liittyvissä keskusteluissa ja päätöksissä pyritään ydinaseriisuntaan ja asetetaan sille konkreettisia aikatauluja.
- että Naton ydinasepolitiikassa vähennetään taktisten ydinaseiden merkitystä ja ydinasepolitiikka pidetään erillään muusta puolustuspolitiikasta ja -harjoituksista
- että humanitaarista ja oikeudellista näkökulmaa vahvistetaan ydinasekeskusteluissa
- että läpinäkyvyyttä lisätään Naton päätöksenteossa, jotta Naton politiikasta voidaan käydä avointa keskustelua kansalaisyhteiskunnassa ja ankkuroida päätökset demokraattiseen päätöksentekoon.

Ydinaseurantaryhmä

On epävirallinen asiantuntijoiden työryhmä, jonka ovat asettaneet rauhanjärjestöt. Ryhmän jäsenet ovat **Tarja Cronberg** (Aleksanteri instituutti, vieraileva professori, SIPRI, ydinasejärjestelmän erikoistutkija), **Jaakko Ellisaari** (VTM, Abolition 2000-verkosto, Rauhanliitto), **Tytti Erästö** (YTT, vanhempi tutkija, SIPRI), **Kati Juva** (Dosentti, International Physicians for The Prevention of Nuclear War co-president), **Mika Kerttunen** (VTT, sotilasstrategian dosentti, Maanpuolustuskorkeakoulu), **Claus Montonen** (FT, teoreettisen fysiikan dosentti, TEP Tekniikka Elämää Palvelemaan-järjestö), **Juha Pyykönen** (turvallisuustutkija, VTL), **Erkki Tuomioja** (Valtiotieteen tohtori, poliittisen historian dosentti), **Katarina Simonen** (OTT, kansainvälisen oikeuden ja asevalvontakysymysten dosentti, Pugwash-tiedekonferenssien hallitusjäsen), **Juha Vuori** (VTT, maailmanpolitiikan dosentti, kansainvälisen politiikan professori, Tampereen yliopisto) ja **Raimo Väyrynen** (professori emeritus).